

Publicație lunară de cultură

Apare la Târgu-Mureș, sub egida onorifică a filialei locale a Uniunii Scriitorilor

ISSN: 2067 - 5240

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Feriți-vă să aveți dreptate prea repede, prea devreme - ca să aveți la ce visa. *Nichita Stănescu*

mai 2013, anul IV, nr. 5 (38)

LitArt

Festivalul
Internațional
„Lucian Blaga”
pag. 4
2013

Interviu în spatele scenei

Radu Nica
în dialog cu
Florentina Váry
pag. 3

ARIADNAE - a XVII-a ediție

Ajuns la a XVII-a ediție, salonul Ariadnae a reunit peste 50 de artiști plastici din întreaga țară. Numele salonului vine din mitologia greacă potrivit căreia Ariadnae, fiica regelui Minos l-a ajutat pe Tezeu să iasă din coridoarele întortocheate ale faimosului labirint construit de Dedal, oferindu-i un fir de ață care să-i arate astfel calea de întoarcere. Salonul a avut la bază tocmai arta textilă, materialele și tehnicile fiind diferite. Totul din dorința de a exista și la Târgu-Mureș o expoziție anuală doar pentru textile. Iar Ariadnae a ajuns, iată, la a XVII-a ediție. pag. 5

Iulian BOLDEA

Ion Ianoși a fost atras de mărturia autobiografică în mai multe volume, în *Secolul nostru cel de toate zilele* (1980), dar și în alte două cărți, în care spectrul confesiunii e dominant - *Opțiuni* (1989) și *Ideii inoportune* (1995). O carte de memorialistică atipică e *Internaționala mea*, apărută la Editura Polirom, în 2012. Atipică prin structură, prin viziune, prin finalitate și prin articularea inedită a faptelor livrate de meandrele memoriei. Eludarea verdictelor, a aserțiunilor concludive e asumată programatic. Ceea ce surprinde,

Memoriile unui cărturar

înainte de toate, în această masivă întreprindere este voința de autentificare a unor date, fapte, întâmplări, circumstanțe și contexte, legitimitatea memoriei prin documente (certIFICATE, referințe bibliografice, însemnări mai vechi, repere bibliografice) care au darul de a conferi textului obiectivitate și echidistanță. Reconstituirea propriului destin are, așadar, aparențele unui demers articulat științific, bazat pe dovezi, fundamentat pe probe, cu motivații mai degrabă implicite, cu situații statistice și inventarierea unor bibliografii, fără asumarea directă a unei ținute problematizante, a unei reflecții aprofundate asupra propriilor opțiuni filosofice sau etice. Cronică a unei vieți și a unei epoci, cartea lui Ion Ianoși reține atenția prin aglomerarea de date documentare privitoare la aparatul birocratic comunist, la mutațiile ideologice și politice, la genealogiile activiștilor etc. Portretele sunt adesea sumare, iar tușele autoportretistice beneficiază, dincolo de echilibrul și onestitatea reprezentării,

de reflexe ironice și autoironice. Originea autorului, care poate explica, dincolo de opțiunile sale marxiste, titlul cărții (*Internaționala mea*) își pune amprenta asupra destinului său de timpuriu, condiția de „metec” fiind resimțită cu acuitate. Opțiunile politice de stânga, reperele etice ale cărturarului derivă, s-ar putea spune, și din această fatalitate genealogică, iar acceptarea integrării în aparatul comunist, timp de aproape nouă ani (la Secția de Știință și Cultură din cadrul Direcției de Propagandă și Cultură a Comitetului Central), este fără rețineri sau rezerve. Faptul că, alături de activiști cu o conformație malefică netă (Mihai Dulea sau Eugen Florescu) au existat și activiști de tipul Ion Ianoși, care au căutat să faciliteze accesul actului de cultură autentic, valoros la lumina tiparului sau a rampei este cât se poate de elocvent. Este, acesta, cum sublinia într-un comentariu G. Dimisianu, un „bine relativ, într-adevăr, un bine insular în noianul de rău care covârșea epoca. Un bine obținut, e adevărat, prin

concesii, prin compromisuri făcute și de o parte și de cealaltă”.

Desigur, în anii în care a fost activist, Ion Ianoși a fost martorul persecuției intelectualilor români, martorul unor epurări sau excluderi pe care pagina memorialistică le înregistrează cu minuție, subliniind neimplicarea celor de la „sectorul de literatură” Cartea lui Ion Ianoși își asumă, de la bun început, o finalitate preponderent documentară, renunțând la multe explicații, abreviind evaluările, suprimând divagațiile și deplasând accentul narațiunii autobiografice asupra situațiilor, contextelor, evenimentelor și oamenilor angrenați în mecanismele malefice ale comunismului. Desigur, din multitudinea de detalii, din noianul de factologie ce alcătuiește această carte de bilanț al unei vieți și al unui destin nu lipsesc opțiunile fundamentale ale autorului, strâns legate de formula sa identitară plurală (opțiunea pentru stânga, pentru cultura română, pentru marxism, pentru filosofie și estetică, pentru un cult al valorii

și performanței etc.). Chiar dacă răzbate mai puțin în această cronică autobiografică, pasiunea ideilor este, mai peste tot, presupusă, implicită și implicată. Memorialistul nu poate fi bănuit de amnezie mai mult sau mai puțin vinovată, sau de manipulare a propriei memorii. Considerând că „amintirile sunt personale” și că nu are cum să nu fie subiectiv, autorul nutrește speranța „ca mozaicul alcătuit să corespundă lumii” pe care a cunoscut-o. Propunându-și să reconstituie fapte, întâmplări, personaje, contexte istorice, destine umane, fără a le comenta apodictic, fără a profera verdicte morale, Ion Ianoși ne oferă fragmente de istorie trăită, extrăgând, din aluviunile trecutului, o frescă amplă, cu desen bine conturat, al unei întregi epoci, cu relieful ei inconfundabil, cu dramele și tragedia ei, cu lașitățile și demisiile sale morale, într-un stil alert, sugestiv și plastic.

File din biografia lui I.L. Caragiale.

Caragiale și Ploieștiul

de Alexandru CIUBĂCĂ

Sunt binecunoscute cele două registre ale creației lui **Caragiale**, cel comic - prezent în piesele sale de teatru și în schițe - și cel tragic, în unele nuvele și în drama **Năpasta**. Cea mai mare parte a operei lasă impresia unui spirit ironic (o ironie dusă până la sarcasm), neiertător cu situațiile de viață descrise și cu personajele aduse sub ochii cititorului sau ai spectatorului. Contemporanii, adesea adversari înverșunați ai lui **Caragiale**, au absolutizat această latură, au răsfrânt-o asupra întregii sale personalități: pentru cei mai mulți oameni, chiar având studii temeinice, spiritul caragialian este până astăzi un amestec de zeflemea, de preferință întru zugrăvirea trivialului și de durități de expresie.

Omul **Caragiale** este însă mult mai complex; laudat odată pentru spiritul său incisiv, **Caragiale** a afirmat: „*Sunt un sentimental*”. Afirmatia nu trebuie luată ca un paradox. **Caragiale** era în stare să se emoționeze la prezentarea unei piese siropoase; la aflarea veștii morții lui **Eminescu**, plânge cu disperare acasă la **Titu Maiorescu**; autoexilat la Berlin, găsește mereu motive să revină în țară și în Bucureștiul pe care le-a zugrăvit atât de amar și de lucid, dar în fond cu iubire.

Această dualitate - **Șerban Cioculescu**¹ vorbește în cazul său de un *homo duplex* - acest amestec de ironie și sentimentalism se întrevide foarte bine din raportarea lui **Caragiale** la ținutul natal și la Ploieștiul copilăriei și al adolescenței sale. Iar din acești ani de formare, experiențele de viață și oamenii pe care i-a întâlnit pot să explice, într-o oarecare măsură, personalitatea și reacțiile scriitorului.

Caragiale menționează mereu ca loc al nașterii sale orașul Ploiești; în fapt, cu vreo doi ani înainte de nașterea viitorului scriitor, în 1850, **Luca** și **Ecaterina Caragiale** se așează în satul Haimanale, în apropierea mănăstirii Mărgineni, tatăl îndeplinind o vreme funcția de secretar mănăstiresc. **Șerban Cioculescu** apreciază că numele satului ar fi fost dat în derâdere de unul din egumenii mănăstirii, **Macarie**. Dar lumea de acolo nu era una „caragialiană”. În atât de interesantele sale **Scrisori din provincia de sud-est**, **Ștefan Bănulescu** afirmă cu îndreptățire: „*Copilul Caragiale, cu deosebire însușiri native, plecând din Haimanale, cu părinții săi, spre Ploiești, lua cu sine amintirea unei lumi simple și de bun-simț, precum și amintirea unei naturi, dacă nu poetică, cel puțin intimă și cu frumuseți la îndemână*” pentru a se întreba imediat: „*Oare se va izbi apoi, brusc, de o lume parodică în anii săi de școlar și apoi de adolescent, la Ploiești, la Mizil, la București și aiurea?*”

Ne vom opri mai întâi asupra câtorva dintre imaginile luminoase, chiar nostalgice, care au răzbutat

peste timp până la noi. Avem, astfel, mărturisirea lui **Barbu Ștefănescu Delavrancea**; călătorind înspre Iași împreună cu **Caragiale**, în 1884, pentru a participa la banchetul anual al „Junimii”, între cei doi are loc următorul schimb edificator de replici:

„- *Luca, ne apropiem de Ploiești.*
- *Ab! Iată crângurile prin care goneam cu capul plin de povești, [...] iată dealurile, iată câmpiile prin care rătăceam ca un sălbatic, către apusul soarelui. Cum aș dori să mă reîntorc în zilele basmelor.*”²

La observația lui **Delavrancea** că de fapt are „*o fire tristă*”, că ar putea fi prezentat drept un melancolic, **Caragiale** răspunde: „- *Aș zice că oamenilor li s-ar părea exagerat, că mi se pare exactă observația ta, și dovada despre aceasta e că acum am uitat cu desăvârșire toate glumele mele care mă înșeală neconștient și mă fac să uit și să râd de toate.*”³

Amintiri emoționante se leagă apoi de la Școala Domnească frecventată între 1862 și 1864. În **Peste 50 de ani** - un text literar la fel de mișcător ca și amintirile lui **Creangă** sau cele sadoveniene - **Caragiale** evocă deosebit de cald chipul unuia dintre dascălii săi, **Basil Drăgoșescu**: „*Să-i dea Dumnezeu odihnă bună bravului nostru dascăl, neuitatului meu Vasile Drăgoșescu în trei ani m-a-nvățat, cu litere străbune [latine, n.n.A.C.], româneasca toată câtă o știu până-n ziua de azi, că mai mult, după el, nici n-am avut unde-nvăța; și tare bine-mi prinde! Cum n-am fost bun de nimic, ce mă făceam, dacă nici atâta nu știam, barem românește?*”⁴

Primii doi ani îi urmasă însă la o școală mai modestă, din curtea bisericii Sf. Gheorghe, unde învățase scrisul și cititul „*cu slovă popească*” [cu alfabet chirilic, n.n.A.C.] În preajma acesteia se găsea și casa lui **Hagi Ilie Lumânărarul**, unde **Caragiale** a stat în gazdă câțiva ani. Dacă cineva ar deschide la întâmplare un volum și ar întâlni pasajele următoare - realizate cu finețea unui peisagist, cu gustul unui specialist în horticultură, dar mai cu seamă cu amplitudinea lirică a unui sufler de poet - n-ar putea să ghicească vreodată că sub ele se găsește semnătura lui **Caragiale**: „*Iată o cât e de luminoasă! Bun și neuitat adăpost!...cu cât mijesc ochii mai tare, cu atât bătrâna mea prietenă apare mai limpede între cei patru salcâmi venerabili[...] Iată și liliacii[...] Au înflorit a doua oară - semn de toamnă lungă... De departe florile albe îmi trimet mirosul lor onest. Să ne apropiem binisor și să intrăm în grădina care parcă n-are fund. Grădina asta - s-o vezi noaptea pe lună! Atunci să-i mănânci prunele brumării. Iată ce frumusețe de prune. Dar gutuile... Și perele astea de iarnă...*

Astea se mănâncă tocma-n postul Paștelui. Și vița, uite ce-nărcată e! [...] Toată câmpia aceasta plină de bălării uriașe e curtea caselor. Nu simțiți cum miroase a bălărie răscăptă de soare? Grădina de alături e vestită pentru vișinele ei turcești.

Dar ia să suiți numai, după mine, cele nouă trepte până-n pridvor. Vedeți cât de frumos se ține pe stâlpii lui bondoci de stejar ciopliți! Ce cuminte adăpostește de bățiile arșiței și apelor cerului! Colea, la dreapta, două odăi; dincoace, la stânga, alte două. La deschizătura ferestrelor se vede cât de groase sunt zidurile. Pe firida unuia dintre ele, sed fără primejdie șase borcane respectabile, cu murături. Ce ziceți de sobe? Cu ce dignitate magistrală stau, proaspăt văruițe la locul lor, gata se prezideze o dezbatere într-una din ședintele lungilor nopți de iarnă! Și iată cum, alături de perete, protectorul nebiruit, departe de ferestre și de uși, se odihnesc paturile copiilor, cu fața către lumina vetrei și cu căpătâiul sub icoane...”⁵

S-ar părea că acest copil, apoi adolescentul **Caragiale** s-a găsit într-o lume patriarhală, ospitalieră, bine orânduită și cumpănită în toate cele ale vieții; că, mai târziu, numai o umoare nativă, un demon care îl împingea să deformeze, să împingă până la caricatură ceea ce vedea în jur l-au împins să ne ofere acele „felii de viață” care sunt **Grand Hotel**, **Victoria Română** și **Boborul!**

În realitate, ochiului - și mai ales auzului! - acestui tânăr capabil să sesizeze, iar mai târziu să sancționeze literar ridicolul, lipsa de substanță, vidul interior ascuns, strident prin bombasticism și pretenții de onorabilitate, același târg de pe vremuri le-a oferit un material copios. Structurând situații și personaje, **Caragiale** nu a trebuit să inventeze prea mult, iar uneori modelele reale de la care a plecat sunt la fel de vii și uneori depășesc (evident, involuntar!) pe cele literare.

Din această galerie *ad-hoc* a ridicolului să alegem așadar câteva exemplare.

Un personaj bizar era cu siguranță institutorul **Zacharia Antinescu**, membru a 28 de comitete și comiții, înșirate toate pe cartea sa de vizită. Grafoman irecuperabil, acesta și-a publicat autobiografia subintitulată **Un voiagiu în timp de 70 ani**. Chipul său a rămas neșters din memoria ploieștenilor, însă **Caragiale** a știut să-l imortalizeze teatral, pentru că la el s-a gândit cu siguranță când i-a creionat pe **Zaharia Trahanache**, pe **Nae Cațavencu** și pe **Rică Venturiano**. Acest „tribun” politic și cultural al Ploieștiului, cântărețul „în proză și poeză” a evenimentelor insignifiante ale unei societăți plate, de-a dreptul ignorante, personaj care are pretenția de a da judecăți definitive și soluții infailibile în toate domeniile imaginabile, va fi stărnit deliciul spiritual al viitorului dramaturg. **Antinescu**: „*n-a fost pentru Caragiale numai dascălul de la școala primară cu nuia și*

catalog. Antinescu era și literat, filosof cotidian, teoretician politic diurn, om de lume cu proeminență [...] era cronicarul protipendadei ploieștene căreia îi cânta în rime sau în alocuțiuni retorice evenimentele cardinale, nașterile, balurile și morțile.”⁷ [s.a.]. Spre ilustrarea „valorii literare” a acestei scrieri logoreice, iată o strofă din oda dedicată ridicării noului local al Liceului „Sf. Petru și Pavel” în 1865: „*Cetățeni! Tați! Mame bune! Iată var, iată mistrie...*
Căci din ăst Palat ieși-vor fiii voștri cu mândrie,
Vom avea Cavuri și Lincolnii,
Washingtoni de România,
O'Conelli și-eroi ca Manta,
Garibalzi și frați Buzesci...”

Nici **Marius Chicoș Rostogan** din **Un pedagog de școală nouă** nu a apărut din neant; modelul său l-a reprezentat profesorul de limba germană, **Constantin Saccellario**, venit din Transilvania, și care era renumit prin obuzitate, printr-o severitate rău înțeleasă și printr-un limbaj vulgar împănate cu greșeli de limbă.

Viața politică din Ploiești era pe măsura orizontului strâmt al acestei mici-burgezii provinciale. **Caragiale** va fi cunoscut devreme demagogia din preajma alegerilor, în umbra căreia se ascundeau interesele meschine de culise, scandalurile sentimentale care puteau deveni ușor scandaluri politice, dar și falsurile politice drapate în patriotism. Cu o enormă maliție, în **Grand Hotel** „**Victoria Română**”, **Caragiale** își amintește de „adeziunea populară” ocazionată de detronarea lui **Alexandru Ioan Cuza**. De mic el va constata că ilegalitatea și corupția, chiar fățîșe, țin de sfera politicianismului: „*Parcă văz încă maidanul plin de popor înghesuindu-se la o masă, pe care o săptămână a stat, zi și noapte, o condică enormă deschisă. Era după 11 februarie. De câte ori ieșeam de la școală, iscăleam toți da, și fiecare de mai multe ori. De mici avem sentimente civice în orașul meu natal!*”⁸

„Republica” de la Ploiești, care a ținut o zi, în 8 august 1870, ridicolă în sine, a fost îngropată de scriitor în derizoriu în schița **Boborul!** Puțini știu însă că personajul **Stan Popescu**, cel care a ajuns pentru câteva ore șeful poliției locale și care a fost arestat de către maiorul **Gorjan** în cabinetul în care debia se instalase, într-o stare jalnică din cauza chefului care se încinsese în piața publică după decretarea „republicii”, este strict autentic și trece în literatură cu numele său adevărat. **Stan Popescu** a fost și el un individ caragialian, iar **Memoriile** sale bombastice o dovedesc. Un episod relatat în ele ne poate pune pe gânduri. În 1862 el întreprinde o călătorie în Italia de unde se întoarce cu o broșură, **Discorso del Generale Garibaldi in Sicilia** și cu o fotografie care-l înfățișează în costum de „galibardian”, costum aflat probabil în recuzita fotografului pentru a-i imortaliza într-o „șintă istorică” pe amatorii de suveniruri. La **Stan Popescu** să se fi gândit

Caragiale când l-a întruchipat pe conu' **Leonida**, fervent adept al lui „Galibaldi”? Că polițaiul a rămas în atenția lui **Caragiale**, ne-o dovedește menționarea sa în articolul „**Istoria se repetă**”, peste mulți ani, în 1898. Dacă șeful răzmeriței, **Candiano Popescu**, printr-o schimbare totală de optică politică ajunge la onoruri, devine general în armata monarhiei pe care o dezavuase, **Stan Popescu** își încheia cariera într-un mod jalnic pentru un fost revoluționar: „*Stan Popescu, bravul garibaldian El, luptătorul pentru libertate, să ajungă la bătrânețe subdirector a ce? A unui stabiliment oficial de robie - pușcăria locală! O tempora, o, mores!*” [s.a.].

În limitele pe care ni le-am impus, credem că am reușit să evidențiem câteva dintre influențele și proiecțiile literare ale lumii în care **Caragiale** a luat pentru prima dată pulsul realităților sociale, culturale și politice.

Nu vom încheia însă fără să facem referință la despărțirea lui **Caragiale** de Ploiești. După moartea tatălui său devine singurul întreținător al mamei și al surorii sale, sarcină de care s-a achitat cu devoțiune câteva decenii. Atunci, la 18 ani, are de ales între o cale relativ lesnicioasă în viață - să se facă, bunăoară, avocat, asemenea tatălui său, într-o vreme când nu se cereau studii superioare pentru această meserie - sau să urmeze o țință superioară, dar mult mai dificil de atins. Hotărârea sa este, de fapt, de mult luată:

„[...] *eu, încă de mic, din clasele primare, am mare tragere de inimă pentru altă carieră - pentru...literatură; și dacă voi fi avut noroc să fiu înzestrat cu câtuși de puțin talent - mi-aș da osteneala să covârșesc, prin muncă și răbdare de meșteșugar cinstit, lipsa de înzestrare...Mi s-a spus că n-am să câștig mai nimic cu asta: dar e o meserie pe care simt că aș îmbrățișa-o cu mare dragoste.*”¹⁰

De acum încolo îl vom găsi pe tânărul **I.L. Caragiale** în mediul bucureștean, iar prezența sa pe tărâmul artei - nu lipsită de lipsuri, de neînțelegeri și de răni morale - va da roade. Și în această privință, a eticii de care trebuie să dea dovadă un scriitor, **Caragiale** s-a dovedit o personalitate exemplară.

NOTE

1. **I.L. Caragiale**, Editura „Tineretului”, București, 1967, p. 10.
2. Editura „Nemira”, București, p.68.
3. **Șerban Cioculescu**, **op.cit.**, p. 9.
4. **Ibidem**.
5. **I.L. Caragiale**, **Nuvele, povestiri, amintiri, varia**, Editura „Minerva”, București, 1975, p.328.
6. **Idem**, p.258 - 259.
7. **Ștefan Bănulescu**, **op.cit.**, p.70-71.
8. **I.L. Caragiale**, **op.cit.**, p.48.
9. **Ștefan Bănulescu**, **op.cit.**, p.78.
10. **Șerban Cioculescu**, **op.cit.**, p.41-42.

Interviu în spatele scenei

Regia ca mijloc de cunoaștere a oamenilor din jur

Teatrul Național Târgu-Mureș pregătește un spectacol nou, construit pe principiile unei estetici mai deosebite și cu o problematică actuală, care intersectează filosofia, psihologia și relațiile de cuplu. **Esteve Soler** este un dramaturg de succes al Europei. Trilogia sa scrisă în 2008 și compusă din piesele *Contra progresului*, *Contra iubirii* și *Contra democrației*, este un mare succes, fiind tradusă în multe limbi și jucată în SUA, Austria, Germania, Elveția, Venezuela, Chile, etc. Naționalul târgumureșean a optat pentru piesa *Contra iubirii*, în regia lui Radu Nica.

Despre Radu Nica se pot spune multe. Deși este foarte tânăr are un număr impresionant de spectacole regizate și premiate. Atunci când vorbești cu regizorul Radu Nica nu poți să nu observi o anumită seriozitate intelectuală, completată de o imaginație vie, imaginație întreținută de căutările permanente, de incursiunile în filosofia ideilor, de dorința de a descoperi mecanismele fine ale societății actuale.

Am stat de vorbă cu regizorul Radu Nica – profitând de faptul că spectacolul la care lucrează este încă în stadiu de lectură – despre parcursul său artistic, despre provocările dramaturgiei contemporane și despre teatru în genere.

► **Florentina Váry:** *Se spune că și teatrul face parte din ceea ce numim meserii vocaționale. Ce te-a determinat pe tine să alegi regia?*

Radu Nica: A fost o decizie foarte târzie. Deși sunt, din pricina mamei mele care e actriță, copil crescut la teatru, abia în clasa a XII-a m-am decis să dau admitere la Regie, în loc să dau la Litere sau la Filosofie ce mă preocupau mai degrabă pe-atunci. Știam încă de prin clasa a IX-a de liceu că sunt un actor foarte prost, talent la desen nu am defel, așa că prea multe opțiuni nu-mi rămâneau. La vremea aceea aveam gusturi destul de puriste și e cumva paradoxal că mi-am ales cea mai impură formă de artă. Mă deranja tare că teatrul nu durează, nu are nici o șansă să învingă timpul. Așadar nu-mi pot explica nici acum opțiunea asta, total illogică și inconsecventă, de atunci. Mă bucur însă că am făcut-o. Cred, între timp, că prin teatru se pot obține toate lucrurile de care îl acuzam inițial că e incapabil. Doar că nu e la fel de vizibil, dar poate tocmai de aceea e mai frumos și în mod subtil, mai durabil. Și firește, nu mai am o perspectivă atât de pozitivist-naivă. Cred.

► **F.V.:** *Care sunt coordonatele acestei vocații în contextul*

actual și care este gradul ei de supraviețuire într-o lume hiper-mediatizată?

Radu Nica: Sunt extrem de dificile problemele pe care le pui. Nu am cum să nu greșesc fundamental, orice afirmație aș face. Am s-o fac totuși, însă cu rezerva faptului că mă refer strict la propria persoană, dar și aici mă pot înșela amarnic. Pentru mine e foarte important ca prin fiecare spectacol pe care-l montez să găsesc un mijloc de cunoaștere a oamenilor din jurul meu. Și a cunoașterii de sine, implicit, prin ei. Mă interesează tot mai puțin un stil personal repetabil și recognoscibil, cât mai degrabă crearea unui context just și onest, un dialog real și profund cu oamenii cu care lucrez și celor cărora mă adresez în final - spectatorii. Ceea ce e foarte riscant, chiar prostesc, după părerea mea, mai ales azi, când brandul e poate cel mai important lucru. E dificil să vrei să te reinventezi mereu, să te descoperi sau redescoperi de la un spectacol la altul, să-ți stimulezi mereu spiritul și totuși să poți fi catalogat, să fii bagat într-un sertar, așa cum viteza și comoditatea unei societăți, din ce în ce mai diverse, o cere. E vechea luptă între stil și manieră. Eu încerc, cel puțin momentan, să le neg pe amândouă. Sper că nu va fi o carte

Radu Nica pune în scenă la Naționalul din Târgu-Mureș piesa "Contra Iubirii" de Esteve Soler

„Nu mai cred în durabilitatea efectelor unor revoluții în teatre, cred mai degrabă în dialog, cu toate limitele sale”.

perdantă cea pe care mizez eu acum.

► **F.V.:** *Există o provocare a textului dramatic contemporan?*

Radu Nica: În mod cert. Cred că există foarte multe provocări. În primul rând, cred eu, aceea de a ieși din zona militantismului politic de orice fel. Mi se pare o înregimentare care nu face bine teatrului, un fel de dead-end în numele unui ideal umanist extrem de generos, altminteri. Dar așa cum medicina nu cred că are ca scop eludarea efectelor unor boli, ci o descoperire a cauzelor ei,

nici teatrul nu cred că trebuie să aibă ca scop doar celebrarea/infierarea vieții (nu a vieții) pur și simplu.

► **F.V.:** *Care crezi că sunt limitele de percepție ale noii generații de spectatori? Dacă există limite...*

Radu Nica: Nu știu, iarăși o problemă extrem de generală, căreia îmi e extrem de teamă să-i dau soluții. Probabil absența tot mai crasă a culturii, nerăbdarea, consumismul ca mod de viață, inapetența pentru actul reflexiv. Dar toate acestea mi le pot reproșa și mie, cel puțin în aceeași măsură.

► **F.V.:** *Crearea unei lumi noi pornind de la un text implică numeroase provocări pentru un regizor. Care sunt momentan, pentru regizorul Radu Nica, bazele de la care pleacă atunci când începe munca la un nou spectacol, în cazul de față vorbind de piesa Contra iubirii de Esteve Soler?*

Radu Nica: În primul rând trebuie să mă intereseze, ba chiar să mă obsedeze, tema unui text. Asta-i o condiție *sine qua non*. Cum e de

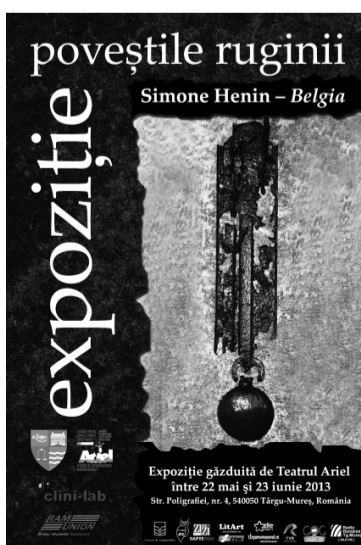
pildă în acest text, care nu e împotriva iubirii pur și simplu, după cum poate că sugerează titlul, ci abordează în cheie suprarealistă și absurdă maladii mai noi sau mai vechi ale omului care iubește. Sunt iubirile trunchiate de egoism, ură, posesivitate, cele care se manifestă mult mai periculos, mai bolnăvicios decât absența iubirii de pildă. Credem că nu putem trăi fără iubire, dar nu știm să iubim frumos și atunci generăm coșmaruri pe bandă rulantă.

► **F.V.:** *Câteva impresii despre cum găsești Teatrul Național din Târgu-Mureș.*

Radu Nica: E o primă întâlnire plăcută cu teatrul de aici. Simt în aer că se confruntă două tendințe – una care merge spre trecut, cealaltă spre viitor. Cred că e un lucru firesc și sănătos, cred că noul nu poate fără vechi și viceversa. Sper ca lucrurile să se păstreze într-o zonă a echilibrului ușor instabil și balanța să nu tragă excesiv într-o parte. Evident că viitorul trebuie să prevaleze, dar mereu cu un ochi atent spre trecut. Nu mai cred în durabilitatea efectelor unor revoluții în teatre, cred mai degrabă în dialog, cu toate limitele sale.

„Poveștile ruginii” la Târgu-Mureș

În 1993 căutam cu frenezie reperele unei societăți reale. Efervescența creată după evenimentele din 89' și oportunitatea de a călători în străinătate imediat după căderea dictaturii, au contribuit la schimbarea opticii dobândite în societatea comunistă. În această perioadă (mai precis în cursul anului 1993), în care trecutul era încă prea puternic pentru a fi ignorat iar prezentul exploda în fiecare clipă, am cunoscut câteva familii de oameni minunați în Belgia. După 20 de ani de la întâlnirea noastră am bucuria de a participa la organizarea expoziției de artă plastică a unei foarte dragi prietene, Simone Henin

din Andenne, Belgia. Expoziția, găzduită de Teatrul Ariel prin amabilitatea domnului director general Gavril Cadariu, reprezintă parcursul simbolic al unei societăți, bucuria și nevoia exprimării prin mijloace mai puțin convenționale, respectiv fierul ruginit. Dincolo de materialul folosit, prea puțin exploatat în artă, se află o serie de povești, „Poveștile ruginii”, cum este intitulată și expoziția. Vă invităm cu drag să parcurgeți traseul expoziției alături de artistă, începând din 22 mai, când va avea loc vernisajul. Expoziția poate fi văzută până în 23 iunie la Teatrul Ariel din strada Poligrafiei, nr. 4.

Zilele Filmului Norvegian la Târgu-Mureș

Asociația K'ARTE are plăcerea să anunțe prima ediție a Zilelor Filmului Norvegian la Târgu-Mureș, eveniment organizat cu sprijinul Ambasadei Regale a Norvegiei la București și al companiei Integrasoft. Cu două mari premii TIFF în program – NORD și OSLO, 31 AUGUST - și cu mai multe producții din noul val cinematografic, așa-numitul Norwave, evenimentul de la Târgu-Mureș speră să ofere publicului local o perspectivă asupra cinematografiei norvegiene recente.

Zilelor Filmului Norvegian la Târgu-Mureș se bucură și de sprijinul Institutului Norvegian de Film, Digital Color Foto și al Primăriei Târgu-Mureș / Cinema ARTA.

Proiecțiile vor avea loc între 24-26 mai la Cinema ARTA și vor începe la ora 18.00 și la ora 20.30, iar filmele vor avea subtitrare în limba română sau engleză. Intrarea este liberă.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL "LUCIAN BLAGA"

- EDIȚIA A XXXIII-A, SEBEȘ-ALBA, 9-11 MAI 2013 -

În satul Lancrăm, la Casa memorială a scriitorului și filosofului Lucian Blaga, a avut loc, în dimineața zilei de 9 mai, deschiderea oficială a Festivalului Internațional "Lucian Blaga", aflat acum la cea de-a XXXIII-a ediție.

Această prestigioasă manifestare reușește să strângă în fiecare an, în luna mai, de peste trei decenii, distins personalități ale culturii românești, naționale și internaționale, care răspund chemării organizatorilor de a cinsti memoria unuia dintre cei mai de seamă scriitori și filosofi români ai veacului XX.

La festivitatea de deschidere a Festivalului au participat reprezentanții principalelor instituții organizatoare: președintele Consiliului Județean Alba, ing. **Ion Dumitreț**; primarul municipiului Sebeș, **Alexandru Dăncilă**, viceprimarul **Adrian Bogdan**, prof. **Constantin Șalapi** - directorul Centrului Cultural "Lucian Blaga" Sebeș, ing. **Mugurel Sârbu**, fost primar al Sebeșului, prof. **Mioara Pop**, director al Bibliotecii județene "Lucian Blaga Alba Iulia, academicieni, scriitori, profesori și oameni de cultură din țară și din străinătate, la ediția din acest an răspunzând invitației organizatorilor cercetători și iubitori ai operei blagiene din Spania, Ucraina, Republica Moldova, Bulgaria, Albania, Polonia, Irlanda și Iordania.

Adresându-se invitaților, în calitate de reprezentant al organizatorilor, prof. **Constantin Șalapi** a precizat că, începând cu ediția în curs de desfășurare, se vor face toate demersurile necesare pentru o promovare "mai agresivă" a operei lui Lucian Blaga în străinătate, prin traducerea celor mai importante lucrări blagiene în mai multe limbi europene. La rândul său, primarul **Alexandru Dăncilă** a arătat că "Festivalul Lucian Blaga face parte din viața noastră, iar administrația locală va promova și va asigura, de fiecare dată, condițiile necesare pentru desfășurarea acestui eveniment. În calitate de primar al municipiului Sebeș doresc succes participanților din acest an la concursul de creație

literară și creație plastică, organizat în cadrul festivalului, felicit organizatorii și le doresc oaspeților noștri zile frumoase la Sebeș!"

Acad. Valentin Vlad, vicepreședinte al Academiei Române, cetățean de onoare al municipiului Sebeș, a mărturisit la rândul său: "Vin la Lancrăm pentru a-l cinsti pe Lucian Blaga, un Michelangelo al spiritualității românești. Mă bucur că generația tânără e aici; într-o perioadă când ni se cere să fim ceea ce nu suntem, e bine să-l cinstim pe Blaga. Trebuie să aveți încredere în spiritualitatea românească... Blaga putea să ia un premiu Nobel, însă nu l-a luat din pricina contemporanilor săi. Vă felicit din toată inima pentru acest festival, benefic pentru noi toți!"

În continuare, Acad. **Alexandru Surdu**, președintele Secției de filosofie, psihologie, teologie și pedagogie a Academiei Române, a vorbit despre înființarea premiului special "Lucian Blaga", în cadrul Festivalului, care este acordat celor care s-au aplecat asupra filosofiei blagiene, arătând că: "El a fost filosof de profesie pentru că a reușit să facă un sistem de gândire prin care să dea socoteală la tot ce se întâmplă în lume. Uneori, Blaga, poet și visător, a uitat de el însuși. S-a stins, trist și bolnav... Acum a venit veselia capitalismului, iar dacă ar fi trăit Lucian Blaga, ar fi spus că va dura cât un eon, adică o mie de ani. Dacă vom continua așa, țara va deveni o rezervație, vor rămâne numai ansamblurile folclorice, iar, în totil verii, ne vom pune cojoacele pe noi și vom dansa ca să semănăm cu dacia și să se mire străinii de toate acestea... Trebuie să-l facem cunoscut pe unul dintre cei mai de seamă oameni care au trăit pe acest pământ: Lucian Blaga."

Poetul și publicistul **Ion Mărgineanu** s-a adresat celor prezenți, rugându-i să păstreze un moment de reculegere în memoria învățătorului **Gheorghe Maniu**, decedat anul trecut, cel care, alături de poetul alba-iulian, a fondat și a asigurat continuitatea festivalului, făcând toate eforturile spre a-l duce mai departe. Apoi, acesta le-a urat bun venit invitaților și a amintit că la Lancrăm vor veni mai mulți iubitori de cultură, aflați acum la Alba Iulia, prezentându-i publicului pe cei sosiți din alte zone ale țării, precum: criticul literar **Gheorghe Grigurcu**, poetul Valer Popa, prof. dr. Zenovie Cărlugea - cel mai mare documentarist al lui Lucian Blaga, Lucian Gruia - nepotul lui Bazil Gruia (de la Cistei), Juan Francesco Pena, din Spania, poetul Simion Gociu, din Ucraina - un mare slujitor al limbii române, prof. Eugeniu Nistor, din Târgu-Mureș.

Criticul literar **Gheorghe Grigurcu**, venit de la Târgu-Jiu, care l-a cunoscut, ca student la Universitatea din Cluj pe Lucian Blaga, a remarcat că există într-adevăr o tendință de a

cel care a înțeles, cu mult înaintea noastră, că cultura înseamnă libertate, iar expresia acestui mod de gândire, a acestei înțelegeri profunde a lucrurilor o regăsim în sistemul său filosofic, susținut de cele patru coloane maiestuoase, denumite trilogii filosofice: a cunoașterii, a culturii, a valorilor și a cosmologiei."

Deschiderea festivă a fost urmată de lansarea a numeroase cărți, legate de biografia sau exegeza operei lui Lucian Blaga; din acestea vom aminti: Zenovie Cărlugea - *Blaga - Goethe. Afinități electiv*; Lucian Blaga - *Lumină din lumină*, traducere și prefață în limba albaneză de Luan Topciu; Lucian Blaga - *În marea trecere*, antologie poetică bilingvă, română-spaniolă de Gheorghe Vințan; Alexandru Surdu - *A sufletului românesc cinstire*; Lucian Blaga - *Cruciada copiilor*, ediție anastatică îngrijită de Eugeniu Nistor; Simion Gociu - *Curcubeu răstignit*; Zoia Elena Deju - *Pridvor de septembrie*; Juan Ramon Jimenez - *Viața*, antologie poetică de Gheorghe Vințan; Ion Kamla - *Zvonuri din spatele oglinzii*; Eugeniu Nistor, Iulian Boldea - *Lucian Blaga. Discurs poetic și discurs filosofic. Interpretări critice*; xxx - *Primăvara cuvântului. Antologie lirică sebeșeană*. Trebuie să amintim că, în cadrul aceleiași secțiuni, au fost lansate: noul număr al periodicului *Pașii profetului* și noua ediție a *Caietelor Blaga*, ambele editate în coordonarea scriitorului **Ion Mărgineanu**, cel care, cu binecunoscuta-i vervă, a moderat toate lansările de carte.

În după-amiaza aceleiași zile s-a desfășurat *prima parte a sesiunii de comunicări științifice* cu genericul *Opera lui Lucian Blaga în contextul valorilor culturale ale umanității*, avându-l ca moderator pe profesorul **Eugeniu Nistor**, în cadrul căreia s-au prezentat următoarele lucrări: **Lucian Gruia**, București - *Materiazarea matricei stilistice mioritice în sculptura brâncușiană*; **Al Namat Razan**, Iordania - *Vocea umanității în opera lui Lucian Blaga, Konstantinos Kavafis - Mahomed Darwish*; Zenovie Cărlugea, Târgu-Jiu - *Lucian Blaga: a doua viziune faustiană în literatura română, după Eminescu*; **Eugeniu Nistor**, Târgu-Mureș - *Glose despre spiritul blagian*.

Partea a doua a sesiunii de comunicări științifice, desfășurată în dimineața zilei următoare, la cîrmă cu același moderator, a fost mai bogată în "noutăți" legate de biografia și opera marelui scriitor și gânditor; iată programul acesteia: **Mircea Popa**, Cluj Napoca - *Spicuri dintr-o arhivă sentimentală: arhiva Elena Daniello*; **Gheorghe Grigurcu**, Târgu-Jiu - *Cum l-am cunoscut pe Lucian Blaga*; **Nicolae Mareș**, București - *Înaltă distincție regală acordată de Ferdinand Întregitorul începătorului diplomat Lucian Blaga*; **Amalia Pavlescu**, Sibiu - *Despre "energie românească" în opera blagiană - din spre și înspre izvoade naționale și universale*; **Ilie Moise**, Sibiu - *Elogiu țăranului zugrav*; **Maria Dobrescu**, București - *Moscopolie și ascendența aromână a lui Lucian Blaga*; **Juan Francisco Pena și Gheorghe Vințan**, Spania - *Lucian Blaga - În marea trecere. Generația anului 1927 - Modernismul*.

Pe parcursul festivalului publicul a asistat la numeroase momente înălțătoare, fiecare din ele aducând câte o nuanță proaspătă de sunet și culoare; între acestea vom aminti:

Eugeniu Nistor vorbind la statuia lui Lucian Blaga din Lancrăm

vizionarea filmului *Memoria peliculei - Pe urmele lui Lucian Blaga*, realizat de Centrul Cultural "Lucian Blaga" Sebeș; vernisajul expoziției de pictură a doamnei **Marieta Constantin - Lumină și culoare**, deschisă chiar în ograda Casei memoriale din Lancrăm; cărți în Festival - lansări și prezentări de carte, moderator: prof. **Mioara Pop** - directoarea Bibliotecii Județene "Lucian Blaga" Alba Iulia; memoria muzicii: *Lieduri și poezie din lirica lui Lucian Blaga*, susținute de Daniela Floroiu, Ioan Chiciudeanu și Andrei Dragomir; recitalul de muzică și poezie *Pictând lumea în cuvinte* susținut de Diarmuid Johnson (Irlanda), Emilia Ivancu (România), Przemek Wawrzyniak (Polonia); slujba de pomenire la mormântul poetului, *Trepte de veșnicie*, oficiată de un sobor de proești la Biserica din Lancrăm, lângă mormântul filosofului; depunerea de jerbe și flori la statuia marelui cărturar Lucian Blaga, unde a cuvântat primarul municipiului Sebeș, **Gheorghe Dăncilă**, dar și scriitorii **Ion Mărgineanu**, **Eugeniu Nistor** și **Ion Brad**; momentul evocator din Parcul "Lucian Blaga" din Alba Iulia: *Un nume și prenume pentru eternitate*, realizat cu sprijinul Fundației "Alba Iulia 1918, pentru unitatea și integritatea României"; participarea invitaților Festivalului Internațional "Lucian Blaga" la *Târgul de carte Alba - Transilvania; Memoria Cetății. Pași prin istorie* - vizitarea Cetății Alba Carolina.

Ca în fiecare an, la finalul ediției, Festivalul Internațional "Lucian Blaga" și-a desemnat câștigătorii. Juriul acestei ediții a fost format din: **Aurel Pantea**, redactor șef al revistei "Discobolul" - președintele juriului; **Ion Mărgineanu**, scriitor, secretarul juriului; membri: **Ioan Băscă** - consilier cultural la CJ Alba; **Mioara Pop** - director al Bibliotecii Județene "Lucian Blaga" Alba; **Constantin Șalapi** - directorul Centrului Cultural "Lucian Blaga" Sebeș și **Rodica Hăprean** - Biblioteca Municipală "Lucian Blaga" Sebeș.

S-au acordat mai multe premii, cele mai importante obținându-le acele personalități ale culturii și științei care, prin întreaga lor activitate, au contribuit la promovarea operei blagiene. Astfel, câștigătorii trofeelor "Mirabila sămânță", ediția a XXXIII-a, sunt: premiul "Alma Mater" - **Ion Brad**; premiul pentru exegeză - acad. **Alexandru Surdu** și acad. **Valentin I. Vlad**; premiul "Biblios": **Biblioteca Alba Iulia din Chișinău** - la 15 ani de activitate și **Biblioteca Județeană Alba** - la 70 de ani de lectură publică; premiul pentru editarea operei blagiene - **Editura Altip Alba Iulia**, director **Ilie Matieș**; premiul "Ex aequo" - **Felicia Colda**; premiul "Lucia Mureșan" - **Elena Ivanca**, actriță la Teatrul Național din Cluj Napoca; distincția *In memoriam*, pentru în-

treaga activitate dedicată Festivalului "Lucian Blaga" - **Gheorghe Maniu**; premiul pentru traducerea operei blagiene - **Luan Topciu**, acordat de Fundația Culturală "Lucian Blaga" și **Ognean Stamboliev**, acordat de Clubul Rotary, din Sebeș.

Premiile acordate la **Concursul de creație literară** a festivalului au fost următoarele: marele premiu, acordat de Consiliul Județean Alba - **Alexandra Negru**, Suceava; premiul I, acordat de Centrul Cultural "Lucian Blaga" Sebeș - **Emilia Faur**, Petrești, jud. Alba; premiul II, acordat de Fundația Culturală "Lucian Blaga" Sebeș - **Adi Filimon**, satul Roșu, com. Chiajna, jud. Ilfov; premiul III, acordat de Biblioteca Județeană "Lucian Blaga" Alba Iulia - **Constantin Tonu**, satul Bardar, Raionul Iabloveni, Republica Moldova; premiul Revistei "Familia" - **Dorina Ungureanu**, Mangalia (Constanța); premiul Revistei "Vatra" - **Ioana Nicoleta Dupu**, Iezer, comuna Hilișeu-Horia (Botoșani); premiul Revistei "Poesis" - **Paul Sârbu**, Letea, comuna C.A. Rosetti (Tulcea); premiul Revistei "Steaua" - **Mariana Miron**, Vorniceni, Raionul Strășeni, Republica Moldova; premiul Revistei "Acolada" - **Ana Fortuna**, satul Chetrosu, Drochia, Republica Moldova; premiul "Cartea pentru copii", acordat de Biblioteca Județeană "Lucian Blaga" Alba - **Adriana Dușa**, Câmpeni (Alba); **Marius Mărăcinescu**, comuna Golești (Vâlcea); premiul Revistei "Dacoromania" - **Monica Mureșan** (București); premiul Revistei "Ramuri" - **Dragoș Niculescu** (București); premiul Revistei "ASTRA Blăjeană" - **Delia Grosu**, comuna Comișani (Dâmbovița); premiul "Cartea de poezie ex-aequo", acordat de Biblioteca Județeană "Lucian Blaga" Alba - **Daniel Dăian** (Deva), **Ștefan Doncea** (Timișoara); premiul acordat de Ziarul "Informația" - **Ștefan Topliceanu** (Vaslui); premiul acordat de Clubul Rotary - **Ani Drăgoianu**, comuna Țânțăreni (Gorj); premiul Revistei "Izvoare filosofice" Târgu-Mureș - **Maria Postu** (București); premiul acordat de Editura "Ardealul" din Târgu-Mureș - **Vasile Pintilie**, Piatra Neamț; premiul acordat de Casa Memorială "Lucian Blaga" Lancrăm - **Gianina Gheorghiu** (Iași); premiul acordat de Ziarul "Unirea" Alba Iulia - **Liviu Augustin Chifane** (Brăila); premiul acordat de Biroul Notarial "Silvia Ilișescu" - **Cristina Botilcă**, Snagov (Ilfov). O parte din lucrările premiate vor apărea în paginile revistelor "Pașii Profetului" și "Caietele Blaga" din anul următor, precum și în paginile celorlalte publicații care i-au premiat pe concurenți. Premiile **Concursului de arte plastice**: premiul I - **Andrei Alexandru Mărcuș**, București; premiul II - **Aurelian Antal**, din Dorohoi, jud. Botoșani.

Felicitări instituțiilor organizatoare, felicitări profesorului **Constantin Șalapi** și colaboratorilor săi, felicitări poetului **Ion Mărgineanu** - fondatorul acestui festival!

R. Mihai Nistor

Visele se țes în clepsidra timpului

ARIADNAE - a XVII-a ediție

de Cora FODOR
istoric de artă

Iată-ne captivi în clepsidra timpului, în numărând firele de nisip, în fapt clipe care se scurg, de această dată, în favoarea evenimentului - salon - *Ariadnae*, care, pe măsură ce trec anii, se dezvoltă, se maturizează și se împlinește. Răspunzătoare de întoarcerea clepsidrei, an de an, cu tenacitate și răbdare, este doamna firelor țesute, brodate sau cusute în vârf de ac, așa cum îmi place să o numesc pe artista Nagy Dalma - curatorul expoziției.

Și anul acesta, adunate ca la un semn din degetarul magic, venind din toate colțurile țării și reunind ca într-o roză a vânturilor nordul cu sudul și estul cu vestul, în centrul coalizator al acestei urbe mici dar cochete, artistele dragi nouă, mai adaugă o secvență la uriașa pânză a istoriei salonului, cusută din firul Ariadnaei. Se prind vise, se țes idei, se împletesc primăveri și veri, se elegiază toamne, se insinuează dulcele fum al melancolicelor aduceri aminte în papuceii copilăriei, plutesc fluturi, se admiră trofee, se invocă din preavechiuri puterea regilor sfinți învârtiți pe roata rugăciunii timpului istoric, se șoptesc poveștile-n frânturi, prin ochiuri de vitralii ni se perindă viața, glasuri calyopice de nimfe se strecoară ademeninde prin pavilioanele cochiliilor, se prezice viitorul prin favorabile lumini zodiacale, se înnoadă legături tribale

în dansul firelor, se preling secrete din spatele porților închise, se sădesc speranțe cu mâini mari, de grădinar, se agață steaguri ale nopților și zilelor învingătoare; și-n acest iureș imaginativ, vestitorul trâmbează triumful suprem al omului născocitor de frumos.

Nod persan, haute - lisse, basse-lisse, batik, serigrafie-imprimerie; Tors, filat, împletit, răsucit, cusut, pictat, lipit, înfășurat și împăslit; Papiote, jurubițe, urzeli, fire înnoadate și împletite; Dantele, catifele, mătăsuri, broderii și panglici; Pasmantierii! Căneapă, stofă, văsoză, lână, bumbac, crep satin, doc, jerse, brocart și tul. Mărgele, piele, hârtie, vatelină, sticlă și metal. Zoomorf, fitomorf, antropomorf și geometrizant. Tradiție, modernism, avangardă. Război nesângeros de țesut pacea, gherghef în cadratura lemnului cioplit, vârf de ac înfipit în pielea moale a pânzei, croșetăncărligată în părul macrame, andrele spadasine duelându-se victorios cu fibrele de lână, suveică în băteală descurcând ițele în rostul urzelii, foarfecă retezând surplusul și, cel mai important, muuultă migală. Nu, nu

e o pălărie dadaistă, sunt materiale, tehnici și abordări ale unor minți înfierbântate de creație. Îmbrățișând aplatul peretelui, cucerind tridimensionalul, provocând materialele și sfidând imponderabilul, ele stărnesc fantezia, seduc ochiul și provoacă tactilul caldelor atingeri. Forme, structuri și contexturi, obiecte și savante născociri ale minții! Mâna robotește răbdurie subjugând neîncetat mașinăria de cusut a timpului, țâcănind repetitiv subtilul fir al vieții.

Revenind la concret, suntem invitați chiar de la intrare la festinul sărbătoresc luând o gustare la iarbă verde, în consonanță primăvărată. De fiecare dată, autoarea ține cu tot dinadinsul să ne surprindă plăcut! Si reușește cu brio! În negrul dens al pământului germinator se inserează verdele crocant al ierbii pe care așază obiectele domestice smulse din banalitate prin abordarea volumetrică propusă. Firul de ață se răsuște cu rezeziuni pe stucturi, dând carnalitate și conținut bietelor vase devenite actante principale: o ceașcă, un pahar și-o farfurie. Stărnindu-ne apetitul, o

maiestuoasă furculiță verde stă să fie folosită pentru a devora deliciale care se vor perinda vizual. O înghițitură e de ajuns să ne scufunde în minunata țară a minunilor!

Coborând pe spirala timpului, în trecute vremuri de doamne și domnițe, de regi încoronăți și regi martirizați ajungem în zorii evului mediu. Pe-o pânză cănepie acul coase portrele hieratice ale regilor canonizați: Ștefan și Ladislau, și destinul tragic al Elisabetei. Ecouri de legendă se aud învârtind cilindru-suport înțesat cu repere - simbol. Primele semne creștine: porumbelul, peștele, crucea monogramă a lui Hristos (Chi-Rho), alfa și omega, anunță vremea lepădării de păgânism și adoptarea creștinismului purificator. Vechi litere încrîpțescă o scriitură arhaică.

Trecând prin feroarea orașului din batik, cu turlle de mătase și case din fistic, și încercându-ne de veselia galbenă - orană a locuitorilor lui, ajungem în zona cuferelor cu

pulbere de amintiri ținute în micile sticlute cu esențe ale acelor *Tempi passati*. Scăpat, un gând *Rugându-ne-îndurător*. Calapoadele de lemn pictat ne poartă pașii în ritmul cântat al versetelor biblice. Încălțările de prunc așază sufletul pe petale de trandafiri - fragile aduceri aminte din copilărie, cuprinse-ntr-un instantaneu alb-negru. Și pentru a nu strivi imaginea candidă și a nu zăbovi prea mult duși de aleaul nostalgic, zborul filigranat al fluturilor ne ridică spiritul spre înalt. A fost aievea sau e doar părere?!

Grațioase atingeri de ac, înțepând cu pudoare pânza, caligrafiază din firul de argint *Secvențe de peisaje paralele*, iar delicate nuanțe-n degradé aspiră la evanescență prin ramurile filantare ale copacilor.

Sorbindu-i culoarea, vitraliul își pierde din fastul luminii multicolore dar câștigă în valorarea structurii. Traforurile rozasei în piatră sunt transpuse acum în ornamentația macrameului, reflexie a măiestriei bunului meșteșug.

Și, poate altfel nespuse niciodată, fărâmițate în frânturi, poveștile cusute devin destăinuri ale lumii interioare scoase la suprafață printr-o simplă ață și un ac. Nimic pretențios, nimic savant și aparent naiv, totuși tot universul din imediata vecinătate: o masă, un scaun, un câine, un copac, devine de multe ori, cea mai reconfortantă regăsire.

Altă lucrare, într-un duet alb-negru, se ridică maiestuos, de la nivelul orizontalei basse-lisse-ului, revendicându-și ținuta demnă, perpendiculară.

Apoi, ample desfășurări verticale cotropesc peretele sălii, colând pe fondul întunecat forme geometrice cu pretenții zodiacale, care străbat sacadat suprafața.

Ca niște năluci în levitație, umbre ale unui corp siluetat tremură în suflul aerului, făcând aproape reală prezența autoarei dornică de evadare-

Escape.

Si iată și-o *Ofrandă* adusă *mării!* Stratul gros de scoici, bizare născociri ale adâncurilor, ca niște muguri pregătiți pentru inflorescență, suportă podoaba depunerilor calcaroase. Printre ele se strecoară timid algele - verzui fire de lână. Un șir de melcișori se transformă în barieră delimitativă între apă și pământul tapizat care păstrează torsul răsturnat al muzei Calyope. Murmurul cromatic al apelor se regăsește armonios în infinita nuanțare a uscatului prins în nod persan.

Această tehnică cu îndepărtate rădăcini orientale e preferată și de alte artiste care conferă generoase volumetrii tapiseriei îmbăiate de culori complementare. Câteva șuvițe rebele au scăpat din strânsoarea nodului sufocant - sacrificiu făcut întru delectarea privitorului.

Și pentru a demonstra că toată această simfonie pe multiple voci nu este o dizarmonică melodiei în canon, împăcând generații noi și vechi, mentori și discipoli, idolul adulat al

rockului patronează de sus ampla manifestare.

Având și girul geniului de la intrare: *Franz Liszt*, portretizat în cele mai mici detalii de fină expresie și asemănare, propun să dăm drumul dezlănțurii salonului într-un allegro energico, în acord cu primăvara care izbucnește afară.

Alexandru CAZACU

Semne pentru Iulia

1. Încă mai sunt amiezi Iulia,
când aş vrea să pot pierde un întreg
imperiu la zaruri
să mai încerc o turmentată melancolie
o seară de vals cu singurătatea
Să nu mai îmi pese de inflația unor
cuvinte
ce au rămas doar mândria
dicționarilor
de mahalaua ce se aşează în centrul
oraşului
unde nu mai poți să te aperi de micile
tale deziluzii
decat cu o iluzie mai mare
Plantele agătătoare se întorc către
rădăcina
Liniştea întregii lumi pare a fi
o disperare surmontabilă
şi în cele din urmă
rămânem cu tot ce ne putem aminti
dincolo de armătura unui zid
ce demarcă zeci de Berlinuri
în empatiile noastre

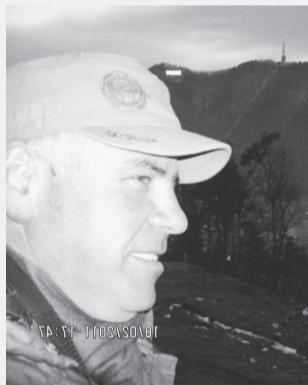
2. Să zicem Iulia, că nu a venit încă
Noiembrie
deşi apa şuoteşte în jgheaburi
şi un pui de alun se zbate în frigul
umed
Ziua se estompează încet
Iar lucrurile încep să semne între ele
Să zicem că tot ce-a fost între noi
nu vrea să-şi facă singur felul
şi să ne lase odată
acum când pereții inimii sunt
inundați
de atâtea albastru
şi toate vietățile
aşteaptă ziua de mâine cu un măr pe
creştet
Doar gândurile se strâng între ruine
ca o ață pe un mosor
şi din căpătul amiezii
potopul ploii continuă
iar trupurile noastre
au netezimi de corabie

Călătorind printre clasicii literaturii universale

Nelu MĂRGINEAN vă recomandă

Potopul

Henryk Sienkiewicz

Henryk Sienkiewicz poate fi supranumit părintele romanului istoric polonez. Prin măiestria cu care a știut să aştearnă pe hârtie inegalabile descrieri a unor fapte eroice, romanțate desigur, Henryk Sienkiewicz se înscrie printre marii scriitori ai lumii, încununarea talentului său venind în anul 1905 când a fost premiat cu Premiul Nobel pentru literatură "... pentru meritele sale excepționale ca scriitor epic" după cum reiese din motivația Juriului Nobel.

Potopul, cea mai cunoscută lucrare a lui Henryk Sienkiewicz, deși e un roman de capă și spadă, este mai întâi și mai întâi un roman istoric. **Potopul**, alături de alte două romane și anume, **Prin foc și sabie** și **Pan Wolodyjowski**, formează o trilogie, în fiecare din cele trei, eroul principal fiind un alt personaj (care în celelalte două este un personaj oarecum secundar).

Având ca temă principală marele război pe care Polonia l-a purtat pe la mijlocul secolului al XVII-lea cu Suedia, romanul lasă să se întrevadă, prin prisma disensiunilor dintre cei aflați la conducerea țării și a trădărilor din partea altora, începutul declinului unei Polonii care altădată avea un cuvânt greu de spus în această parte a Europei. Războiul debutează dezastruos, polonezii capitulând chiar, în fața armatelor suedeze la Ujscie (prin trădarea familiei Radziwiil). Însă totul începe să decurgă în favoarea polonezilor odată cu inițierea sub comanda hatmanului Ștefan Czarniecki a luptelor de guerilă. Trezirea sentimentelor patriotice chiar și în inima celor care la început s-au comportat ca niște lași, face ca armata poloneză să renască și să dea o replică neașteptată suedezilor, totul culminând cu alungarea acestora din urmă de pe teritoriul Poloniei.

La data apariției trilogiei, deși succesul a fost unul uriaș, autorul a fost aspru criticat pe motiv că n-ar fi respectat adevărul istoric. În ciuda acestui fapt, cele trei romane care alcătuiesc trilogia, se înscriu printre marile opere literare ale omenirii. Sper ca acest lucru să te convingă să le citești. Sunt sigur că o să-ți placă.

www.ecartionline.info

Gheorghe BOTEZAN

Altfel de vis

Purtăm hepatice coloane de "galben sfârșit"
Și hepatice lumini pe verticala fără coloană
Ca un lichid alunec fără zgomot spre
Sanctuale mici cât neuronii.

Ascult ciudata muzică corală curbată în ea însăși.
Văd un triunghi isoscel de îngeri pe verticală iubirii.
Totuși m-ai părăsit ancestrala mea dragoste pentru grupul de îngeri deghizați în amanți.

Nu mi-ai amintit că Dumnezeu e și tatăl meu și e și tatăl tău.

În acel triunghi îmi caut dimensiunea, dar până atunci vomit
păsări mici de lumină și stele mici verzui și peștișori emană ochii mei.

Neantul e fără definit dar greutatea lui mă călărește
Stau totuși lângă cea care tace și parcă nu există
Stau lângă frumusețea ei ce nu se vede
Privesc absenții ei ochi de culori nedefinite
În somn aștept să mă trezesc din beția confuză a lumii și a cuvintelor șoptite
Acum respir aproape normal căci cea care mă călărea e o pictură.

Varianta I

Stea găunoasă cu capac cenușiu
Sâni de femeie ca o balanță cu două greutateți.
Și puțină respirație arsă
Mister al vieții și piatră cubistă
Atârnă de marea impresionistă cu bile
Se agață de tine culoarea dintre cele două ziduri de ape
Borfașii - copii orfani, ca mici ridicături dau culoare unei lumi de grafiti
Un vis țepos ca o minge de arici
Se rostogolește alandala cubist însuprerealism.

Varianta II (Negativul)

Stea găunoasă fără capac, fără cenușiu
Sâni de femeie ca o balanță înclinată (cu o singură greutate)
Și nici un fel de respirație
Fără mister, fără cubism
Fără marea impresionistă, cu sau fără bile
Nu se agață de tine culoarea dintre cele două ziduri, fiindcă nu există
Nici borfași, nici copii orfani
Nici vis țepos, nici mingiucă de arici, nici alandala acela cubist contorsionat până la absurd de frumos.

Capitolul 3 (fragment)

Maria Paraschiva SOCACI, Asociația culturală Actus Dramatikus

Pe stradă copiii jucându-se, mame plimbându-se... era imaginea ideală pe care doreai să o vezi de câte ori ieși din casă. Era o zi însorită pe care nu o puteai pierde stând în casă sau prin vreun bar în care mergeau cei fără ocupație. Era deja august și noi nu simțeam cu câtă viteză trece timpul. Vroiam să profit de fiecare clipă din vacanță deoarece totul putea să fie perfect. Mă plimbam prin parc, mă bucuram de soarele care era prezent tot timpul. Era un „tată” care nu mă scăpa o clipă din ochi.

Eram fericită știind că am pe cineva acasă care mă așteaptă cu zâmbetul pe buze și cu bucuria în suflet. Întotdeauna mi-am dorit să fie cineva în viața mea care să mă întrebe ceva, orice, dar să fie acolo și în momentul în care îi răspund. Niciodată nu eram băgată în seamă și presupun că și din acest motiv mă aflu acum aici. Toată lumea mă ascultă, dar nimeni nu auzea ceea ce spuneam.

Se întuneca ușor și soarele dispărea încet după câmpia care se

vedea atât de roșiatică și de plină de căldură. Priveam și mă minunam singură de miracolele pe lângă care multă lume trecea fără măcar să observe, să descopere creațiile lumii în care trăim. Nu mai există oameni de acest fel. Azi găsești doar fete și femei mature care nu acceptă faptul că s-au maturizat și că moda, pe care o consideră un stil, nu li se mai potrivește. Tocuri înalte, fuste scurte, bluze pe post de sutien și telefonul la ureche... cum spunea un profesor către majoritatea fetelor : „un fular în loc de fustă și o bentiță în locul bluzelor”. Întotdeauna îmi amintesc asta fiindcă are dreptate. Un exemplu real este o prietenă cu care am mai ieșit prin pauze. Întotdeauna stătea cu picioarele încrucișate, lângă veun băiat cu care povestea. Dorea să atragă atenția cu șoldurile pe care nu le avea, ca apoi să devină subiect de discuție pentru băieții care o considerau altfel de cum era de fapt.

Mereu sunt pe concepția că femeia trebuie să fie un mister pentru un bărbat. Dacă cel de lângă tine nu

știe totul despre tine, va dori și mai mult să afle. Prin asta poți să îți dai seama dacă este sau nu interesat de tine. Mulți sunt interesați până când îți află misterul, iar apoi rămân cu buza umflată când descoperi că nu are nimic de oferit. Cel puțin nu pentru tine.

Fiecare suntem oameni și avem păreri diferite care uneori pot fi greșite sau dimpotrivă. Nu putem judeca pe nimeni fiindcă în ziua de azi te consideră un dușman dacă îi spui că acea bluză nu i se mai potrivește sau că părul îi este ciufulit. Nu pot să înțeleg un lucru: de ce cele „mof-turoase” pot avea atât de multe păreri despre cele care nu acceptă să fie ca ele? E întrebarea care îmi apare în față de câte ori îmi zăresc vreo prietenă care nici măcar nu mă salută dacă nu port tocuri sau ceva „la modă”.

Cum am mai spus, nu putem să judecăm pe nimeni. Prima dată trebuie să vedem cine suntem noi și apoi să ne comparăm cu cei din jurul nostru. Să descoperim unde și ce greșim.

CNSLR
Fratia
MUREȘ
www.cnslrfratia-ms.ro

FARMACIE • GYÓGYSZERTÁR
B&B

reea
www.reea.net

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la S. C. Udvarhelyi Hirado SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni; și www.cultura.inmures.ro
Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU
Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA,
Cornelia TOȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECU, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN, Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.

Războiul lumilor

de Dumitru Mircea BUDA

Romanul *Tăvălugul*, publicat inițial în 2005 și aflat, acum, la a doua ediție (Editura Ardealul, 2013), e o apariție inedită în bibliografia lui Zeno Ghițulescu. Autor prodigios, cu o activitate literară ce se întinde pe mai bine de jumătate de secol, acesta s-a consacrat ca poet, publicând, de la debutul din 1968, cu *Dincolo de umbre*, 16 volume de versuri. "Infidelitatea" față de poezie s-a mai manifestat însă și la începutul anilor 2000, când Zeno Ghițulescu a publicat un volum de teatru ce s-a bucurat de succes, fiind premiat de Asociația Scriitorilor din Târgu-Mureș în 2003, iar una dintre piese, *Mandache și tranziția*, a fost montată pe scena Teatrului Național din Tg. Mureș, în același an, în regia lui Dan Glasu. Interesul pentru proză are, probabil, la origini, tentația de a explora mecanismele ficțiunii și capacitatea acestora de a reconstrui fragmente ale unor lumi din trecut, în *Tăvălugul* putând fi resimțite ecouri ale experiențelor autobiografice pe care romanul le încorporează într-o cronică alertă a distorsiunilor pe care societatea românească a primilor ani postbelici le suferă odată cu instaurarea dictaturii comuniste.

Fundalul istoric pe care autorul alege să proiecteze povestea unor familii dintr-un generic oraș de provincie, confruntate cu traumele și malformațiile existențiale și morale provocate de proaspăta dictatură a proletariatului, e, fără îndoială, provocator și riscant deopotrivă. Pentru că "obsedantul deceniu", cu abuzurile, tragediile umane și monstruoșitățile sale morale reprezintă o temă de anvergură în literatura română, astfel că orice nouă abordare e pândită, într-o anume măsură, de primejdia previzibilului. De altfel, autorul mizează, oarecum, pe potențialul de previzibilitate al evoluției personajelor, romanul construind chiar, în câteva locuri, scene premonitorii, care anticipă

metamorfozele destinului grupului de protagoniști. Previzibilul e, astfel, convertit într-un element de construcție epică, rezultând o poveste liniară, în care cronologia e rareori fragmentată de incursiuni în trecutul personajelor (utile pentru a le da pregnanță caracterială sau a le investiga psihologia) iar evoluția evenimentelor e marcată de contrapunctele unor destăinuirii întârziate, a unor paliere narative inițiate și lăsate în hașură, a unor omisiune regizate etc., pentru a întreține un anume mister și a crea suspans.

Pentru a ilustra credibil procesul de malignizare a societății sub efectul ideologiei totalitare comuniste, romanul mizează pe exponențialitatea protagoniștilor, selectați, evident, pentru a sugera tipologii umane și tipare destinate. În debutul romanului, autorul apelează la un procedeu clasic, adunându-și personajele (prieteni vechi și, oarecum programatic, firi și formații diferite) în jurul unei mese dintr-o grădină de vară cu rezonanțe interbelice, de Belle Epoque, și lăsând înfașșurările, gesturile și dialogurile (pe măsură ce paharele de vin se golesc și întâlnirea se prelungește până în zorii dimineții) să creioneze portretele eroilor. Profesorul de istorie Teodor Valerian, avocatul Alex Mărgineanu, colonelul Miron Dancu, fostul diplomat Gigi Ronescu, ziaristul Florin Morea, anticarul Vil Smaru și aristocraticul Andrei Onofrei, patron de fabrică, trăiesc cu neîncredere și stupoare răsturnările de valori și invazia ideologică comunistă, întreținând, încă, iluzia unei salvări de ultim moment din fața "tăvălugului" istoriei. Timpul răbdător, protejat încă de spațiul de reclusiune al prieteniei și de bucuria dialogului liber, a confesiunii și dezbaterii de idei, va fi în curând destrucțurat de invazia istoriei necruțătoare. Ne aflăm, practic, în iminența absolută

a decăderii vechii lumi, într-o ultimă, simbolică, noapte de libertate, din care nu lipsesc premonițiile apocalipsei ce stă să înceapă: ziaristului îi fusese refuzat un articol ce acuza lipsa de libertate a presei, Radu Gavrilu pune la îndoială ipoteza unei salvări a României de către Occident, Vil Smaru reflectează la fragilitatea condiției sociale a fiecăruia dintre ei sub noua orânduire și, în fine, întâlnirea se încheie cu imaginea dionisiacă a unui grup de tineri ce dansează, cu frenezie, tango, urmăriți de protagoniști, notează autorul, "cu solară efuziune, parcă dorindu-și să le rămână pe retină pentru totdeauna această miraculoasă imagine de exuberanță copleșitoare a plenitudinii vieții".

Din acest moment, acțiunea romanului se precipită, redând rapida destrucțurare a vechii societăți: una câte una, previziunile sumbre devin realități implacabile iar caracterele sunt supuse testului etic. Amânând pentru scurt timp epurarea și închisoarea, Alex Mărgineanu se înscrie în partidul comunist. Vil Smaru devine, intimidat de anchetatorii de securitate și înfricoșat de consecințele unui refuz, informator, trebuind să îndure calvarul remușcărilor și încercând să dea declarații cât mai ambigue despre vechii lui prieteni. Andrei Onofrei e depozat de toate proprietățile și își trăiește ultimii ani ai vieții, bolnav și trădat de soția tânără și infidelă, într-o locuință dărăpănată dintr-un cartier periferic, în care orice incursiune a prietenilor de altădată pare o coborâre în infern (de altfel, Vil Smaru e săltat de securiști chiar pe drumul de întoarcere). Refuzul de a colabora cu noua putere îi aduce statutul de paria și profesorului Valerian, căruia i se naționalizează două încăperi ale casei (în ciuda eforturilor sale naive de a convinge noile autorități asupra dreptului de proprietate), fiind apoi îndepărtat de la catedră (mutat la o școală de rangul al doilea) și, în fine, scăpând miraculos de închisoare prin intervenția unui prim-secretar de partid care și-l amintea cu respect, din vremea când îi zugrăvise

ZENO GHIȚULESCU

TĂVĂLUGUL

roman

Editura Ardealul

profesorului casa. De altfel, așa cum era de așteptat, toți noii sus-puși ai regimului sunt asemenea "proletari" parveniți, romanul insistând metodic pe antiteza dintre elitele epurate cu ură și noile, false elite, impuse de dictatura comunistă. Arestați, până la urmă, în lot, sub una din acuzele tipice ale proceselor din epocă (firește, din pricina zelului unui șef de securitate ce izbutește să-și uzurpe din funcție superiorul), eroii sfârșesc tragic – Andrei Onofrei moare, slăbit de boală, la arestare iar Alex Mărgineanu, Gigi Ronescu, Florin Morea și Miron Dancu, respectiv doctorul Virgil Mușat, sunt torturați, obligați să-și recunoască vinovăția și trimiși în închisori, unde Dancu e ucis, Ronescu moare de tuberculoză, Florin Morea înnebunește iar Mărgineanu și Mușat supraviețuiesc, arătând, la eliberare, ca niște victime ale Holocaustului nazist. Finalul romanului e construit într-un ritartando simbolic: profesorul Valerian și Vil Smaru sunt readuși față în față, într-o simbolică întâlnire între victimă și

călău (un călău deopotrivă victimă, el însuși, a propriei conștiințe ce îl torturează, implorând iertarea). De altfel, fizionomiile călăilor, ale torționarilor, ca și cele ale securiștilor dezumanizați, alcătuiesc un bestiar memorabil, pe care romanul îl conturează cu pregnanță. Scris într-un stil alert și investigând cu subtilitate dramele unei epoci așezate sub semnul opresiunii și al terorii, romanul lui Zeno Ghițulescu e o incursiune convingătoare într-o lume a șantajului și tentațiilor morale, în care valorile și reperele sunt secerate sistematic iar impostura și ura resentimentară, secondate de demisia morală, ajung să guverneze o societate ce se va cufunda, timp de aproape o jumătate de secol, în întunericul dictaturii. Finalitatea etică a cărții e evidentă, ca și nostalgia nedisimulată a scriitorului pentru lumea interbelică pe care dictatura comunistă o destrucțurează, într-una din cele mai grave tragedii sociale ale istoriei noastre naționale.

Memoria documentelor

Primul concert al maestrului George Enescu la Târgu-Mureș

de Alexandru Ciubăcă

În perioada interbelică, un oaspete de seamă al municipiului de pe Valea Superioară a Mureșului a fost marele compozitor și dirijor **George Enescu**. Între anii 1923-1938, el a susținut opt concerte primite cu un viu interes de publicul de aici; este și acesta unul din motivele pentru care a fost declarat cetățean de onoare al localității, iar strada dintre fosta primărie și Palatul Cultural îi poartă tot de pe atunci numele, fapt confirmat și de harta municipiului din anul 1934.

Prima întâlnire a lui **George Enescu** cu melomanii târgumureșeni a avut loc în data de 18 noiembrie 1923. Peste exact o lună, organul de presă al Partidului Național Român,

„Mureșul”, An II, Nr. 44, 18 decembrie 1923, p. 1, în articolul *Foiletonul Mureșului – George Enescu*, având semnătura **Cronicar**, consemna în felul următor evenimentul:

„Amorțirea care ne-a cuprins în orașul acesta, atmosfera grea și dezgustul creat de ambițiile politice ale tuturor anonimilor și imbecililor, sunt risipite din când în când de câte o rază de soare, venită din sfere mai înalte și mai curate.

După **Hamlet** al lui Aristide Dumitrac – unul dintre cei mai buni interpreți mondiali, după cum a recunoscut și presa apuseană – am avut o seară de rară sărbătoare sufletească cu prilejul concertului dat de maestrul **George Enescu**, geniul muzicii românești.

Sala arhiplină a Palatului Cultural, buchețele de flori, primirea călduroasă ce i-s-a făcut, de tot publicul acestui oraș a fost o slabă expresie a sentimentelor de admirațiune ce se cuvine

acestui al doilea Paganini.

Nu suntem noi chemați să apreciem mijloacele de care dispune George Enescu la realizarea artei, înțeleasă în gradul superlativ, și nu suntem noi în stare să-l laudăm. Criticii muzicali din toată lumea, somitățile acestei arte și-au spus de multă vreme cuvântul și n'avem de întregit nimic.

La Paris, de pildă, nu sunt concerte mai căutate decât ale lui Enescu. Aleargă lumea de la Londra ca să-l asculte.

Ca executant posedă toate instrumentele, ca dirijor este neîntrecut și are o fenomenală memorie muzicală. Execută și dirijează totul fără partitură. Compozițiile sale s-au bucurat de cele mai frumoase aprecieri.

Și ca să ne întoarcem la concertul de joi seara, avem în fața ochilor scena frumos împodobită, avem sala mai curată ca întotdeauna, un aer de sărbătoare neobișnuită tixită [sic!] de lume.

Și în liniștea profundă ce urmează ropotului îndelungat de aplauze și ovații, cu cari a fost salutată apariția pe scenă a lui George Enescu, arcușul maestrului vrăjește vioara, ce apare ca un instrument dumnezeesc, neprețuit. Figura înaltă și frumoasă a maestrului este expresia sufletului ce se varsă pe strune, ce vibrează armonios în golul lemnului viorii, degetele sale parcă sunt numai nervi, ce flutură deasupra coardelor, agitați de furtuni sufletești.

Două ceasuri au trecut ca două clipe. După ce licărirea unei lumini au început să lumineze sufletul nostru, după ce am început să devenim mai buni, ne-am trezit în ovații care subliniau sfârșitul acestui concert, de care nu știm când vom mai avea ocazia să ne bucurăm.

Mai sunt, în sfârșit, și printre români, oameni, cari să ridică puțin peste nivelul **Balkanilor**, la a căror înălțime suntem categorisiți de unele neamuri mai învecinate și mai depărtate.”

TÂRGUL DE CARTE „ALBA TRANSILVANA”

Ediția a VI-a, Alba Iulia, 10-12 mai 2013

Festivitatea de deschiderea a celei de-a VI-a ediții a Târgului de Carte *Alba Transilvana* a avut loc vineri, 10 mai, în cadrul spațiului expozițional al magazinului „Alba Mall”, din Alba Iulia. Un cuvânt de bun venit le-a fost adresat oaspeților de **Ion Dumitrel** – președintele Consiliului Județean Alba, de **Mircea Hava** – primarul municipiului Alba Iulia și, desigur, de **Mioara Pop** – director al Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba, aceasta arătând că târgul este o activitate culturală complementară în cadrul mai amplu al Festivalului Internațional „Lucian Blaga”, care se extinde astfel, ca arie spirituală, de la Lancrăm și Sebeș, și la Alba Iulia, iar prin prezența editurilor din țară și străinătate, are ecouri peste tot, chiar și în afara granițelor. Tot la deschidere, răspunzând invitației gazdelor, acad. **Eugen Simion** – președintele Secției de filologie a Academiei Române, le-a vorbit celor prezenți despre importanța acestei manifestări pentru promovarea cărții și a valorilor noastre culturale.

După vizitarea standurilor și prezentarea editurilor participante, a început epopeea lansărilor de carte, care a durat aproape trei zile. „Gheața” a fost spartă de Academia Română – Fundația Națională pentru Știință și Artă, prin prezentarea colecției „*Opere fundamentale*”. Lansată în ianuarie 2000, această prestigioasă colecție, care apare sub egida Academiei Române, sub coordonarea acad. Eugen Simion, publică lucrările reprezentative ale literaturii române clasice și contemporane, în ediții de înalt nivel științific realizate de cei mai buni specialiști în domeniu. Fiecare ediție din opera unui autor cuprinde, în afara textelor publicate integral, o prefață sau un studiu introductiv, tabel cronologic privind viața și opera scriitorului, repere critice, note, comentarii și, dacă e cazul, indici. Volumele, prezentate într-o casetă elegantă, sunt imprimate pe hârtie bibliofilă, fiind legate în imitație de piele și imprimate pe cotor cu folie de aur; supracoperta este tipărită în două culori și celofanată. Cu acest prilej au fost lansate volumele Lucian Blaga, *Opere, vol. I-III*, ediție critică

de George Gană, cronologie și aducere la zi a recepției critice de Nicolae Mecu, introducere de Eugen Simion.

Apoi au urmat alte apariții editoriale consacrate lui *Lucian Blaga* – ediții multilingve, ediții anastatice, ediții critice, restituiri, apărute grație proiectului multianual derulat de către Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba, cu sprijinul Consiliului Județean Alba și a unor instituții partenere, cum sunt editurile: Ardealul, Ars Longa și Princeps Edit. **Editura Ardealul**, din Târgu-Mureș, a adus în fața publicului-cititor două cărți semnificative pentru bibliografia blagiană: volumul de exegeză al lui Iulian Boldea și Eugeniu Nistor – *Lucian Blaga. Discurs poetic și discurs filosofic. Interpretări critice*, precum și ediția anastatică a volumului lui Lucian Blaga – *Cruciada copiilor. Dramă în trei acte, 1930*. În același cadru scriitorul Ion Brad a prezentat ultimul număr apărut al revistei *Acasă*, publicație culturală finanțată de Consiliul Județean Alba, editată prin Fundația culturală „Satul românesc”, din București. În ultima zi a Târgului de carte în prezența unui numeros public, au fost lansate volumele *Prăvălite flori* (vol. I) și *Oglinzi sparte* (vol. II) ale antologiei de poezie a lui Ion Mărgineanu, intitulată *Versuri alese*, pregătită și îngrijită de tipar de Ionuț M. Tomuș, selecția și prefața aparținând-i criticului și istoricului literar Mircea Tomuș. Prezentarea volumelor a fost făcută de scriitorul Eugeniu Nistor, directorul Editurii Ardealul și de criticul Mircea Tomuș. **Editura Ars Longa**, din Iași, a prezentat prin directorii ei, Brândușa și Christian Tămaș, mai multe apariții editoriale, între care amintim: Lucian Blaga – *Nebănuitele trepte* (ediție multilingvă de lux), editată în colecția „Către cititor”, traducere în limbile: franceză (de Paul Villard), spaniolă (de Christian Tămaș), engleză (de Rodica Albu) și germană (de Anneliese Poruciu și Andrea Bargan). Alte cărți, prezentate publicului sub sigla aceleiași edituri, au fost: *Prezentul absent... Pușa Roth în dialog cu Dumitru Radu Popescu*, colecția „Summa cum

laude”; José Guillermo Vargas – *El cansacio del centauro / Oboseala centaurului*, ediție bilingvă română-spaniolă, colecția „Espanola”, traducere de Flavia Cosma; Luis Benites – *Manhattan Song. Cinci poeme occidentale*, ediție română-spaniolă, colecția „Espanola”; Ion Miloș – *Singur cu adevărul / Seul avec la verite*, ediție bilingvă română-franceză, colecția „Arcadia”, îngrijită de Catinca Agache, traducere în limba franceză de Maria Augustina Hâncu; Samih Al-Qasim – *Poeme*, colecția „Alif”, traducere din limba arabă; Pușa Roth – *Povestea alfabetului*, colecția „Geppetto”. Desene de Nicoleta; Dorel Vișan – *Psaumes*, traducere în limba franceză și prefață: Christian Tămaș. **Editura Princeps Edit**, tot din Iași, a adus în atenția publicului, prin intermediul acad. Mihai Cimpoi și a scriitorului Daniel Corbu, directorul ei, volumele 7-13 din seria „Biblioteca Lucian Blaga”. Alte cărți lansate, aparținând aceleiași edituri, au fost: Emil Precup – *Viața și opera lui Ion Creangă* (prefață de Ion Buzași), colecția „Biblioteca Ion Creangă”; Daniel Corbu – *Rostirea postmodernă. Generația poetică '80 în literatura română*; Nicolae Iorga – *Istoria Bisericii Românești și a Vieții religioase a românilor*; toate acestea fiind urmate de un eveniment editorial inedit: lansarea colecției „*Biblioteca virtuală – Mari scriitori români*” – CD Multimedia: *Mihai Eminescu, Ion Creangă, George Coșbuc, Vasile Alecsandri, George Topîrceanu, Mihai Ursachi*.

O frumoasă impresie au făcut publicului colecțiile elegante ale **Editurii Tipo Moldova**, din Iași, care a lansat volumele: Aurel Pantea – *Fragmente cu nimitorul*, colecția „Poezie română contemporană”; *Antologie de poezie română contemporană* (volum multilingv), colecția „Opera omnia”; Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cîrstea – *Pace și război (1940-1944). Jurnalul mareșalului Ion Antonescu*, vol. 1; Ioan Radu Văcărescu – *Moartea lui Omu; Anul din luna săptămânii de ieri*, colecția „Opera omnia”; Rodica Braga – *Vânare de vânt*; colecția „Opera omnia”; Sonia Elvireanu –

Lansarea volumelor I și II ale antologiei *Versuri alese*, de Ion Mărgineanu, în cadrul Târgului de carte „Alba Transilvana”. Prezentarea a fost făcută de scriitorul Eugeniu Nistor, directorul Editurii Ardealul, și de criticul și istoricul literar Mircea Tomuș.

fața întunecată a lui Ianus, colecția „Academica”, cărțile fiind prezentate de Aurel Ștefanachi, Aurel Pantea și Diana Câmpan.

Dar și **Consiliul Județean Alba** a căzut în „păcatul” editării de carte, prezentând la această ediție, lucrările: *Studiu privind aria caracteristică pentru peisaj cultural în zona Ceru-Băcăinți, județul Alba*; *Reglementări urbanistice ilustrate pentru zona Valea Arieșului, comunele Ocoliș, Poșaga, Sălciua, Lușța, județul Alba și Reglementări urbanistice ilustrate pentru zona Munților Apusenii, comunele: Bucium, Întregalde, Mogoș, Ponor, Râmeț, județul Alba*.

Sub semnul unor interferențe culturale transilvănene de netăgăduit, **Editura Eikon**, din Cluj Napoca, s-a impus printr-o bogată producție de carte, lansând pe piață lucrările: Mihai Pascaru – *Efectul Pygmalion. Sinteze de psihologie socială aplicată*; Monica Grosu – *Literatura Apusenilor. O incursiune*; Constantin Cubleşan – *Lectura-profesiune și delectare*; Mircea Popa – *Ion Agârbiceanu – Constelația realului*; Lucia Stănescu – *A fost o viață sau un vis?* – prezentate de Vasile G. Dâncu și Valentin Ajder. Iar amintirile „interferențe” se explică și prin prezența, la standul aceleiași edituri, a mai multor cărți apărute la alte edituri, precum: Veronica Oșorheian – *Duioșie peste umăr; Traista în pătrățele*, Editura Grinta; Radu Brateș – *Blajul și oamenii săi*, antologie de Ion Brad; *Ion Buzași – 70*, antologie de Ion Brad, Editura Altip; Cosmin Toma, *Charme en cuisine française! Rețete culinare inspirate din bucătăria franceză*, Editura Altip.

Au fost prezente și au expus la standurile lor cărți diverse, ca valoare culturală și genuri publicistice, numeroase edituri din țară și străinătate, precum: **Editura Institutului de Cultură al Românilor din Voivodina** (Zrenianin, Serbia), care a venit cu ediția *Lucian Blaga – Poezii / Песме*, ediție bilingvă româno-sârbă, și cu monografia lui **Božidar Šekularac** – *Tragovi Vlahi u Crnoj Gori / Urme ale vlahilor în Muntenegru*; **Editura Epigraf**, din Chișinău, cu volumul lui Ala Bujor – *Gând și Cuvânt. Cugetări ale personalităților din Basarabia (1940-2012)*, prezentat de Acad. Mihai Cimpoi și Vlad Pohlă; **Editura Biblionet**, cu *Lumea în biblioteca mea* – program destinat bibliotecilor publice din România; **Editura Humanitas**, București; **Editura Buna Vestire**, Blaj, cu monografia Ioan Moldovan, *Veta Biris – Cântecul vieții*, lansare urmată de un moment artistic susținut de cunoscuta solistă de muzică populară românească; **Editura Nico**,

Târgu-Mureș; **Centrul de Cultură „Augustin Bena” Alba**, care a susținut un **moment artistic** prin prezența scenică a Grupului *Primavera* și a Grupului *Primavera jr.*, în coordonarea Marinei Popa; **Casa de Cultură «I.L. Caragiale»**, Ploiești; **Editura Marist**, din Baia Mare; **Editura Vremi**; **Editura Mega**; **Editura Limes**, Cluj Napoca; **Fundația Inter-Art și Centrul Cultural „Liviu Rebreanu”**, din Aiud; **Editura Ecou Transilvan**; **Editura Daath**; **Editura Reîntregirea**; **Editura Altip**, Alba Iulia; **Editura Astra**, Blaj; **Editura CronoLogia**, Sibiu; **Editura Ortoepia**, Deva; **Editura Unirea**, Alba Iulia; **Editura CNI Coresi**, cu lansarea cărții *Curierii de la Pizzeria Panda! The Panda Pizza-Me, avându-l ca invitat pe autorul acesteia*, Kingsley Chibuzor Nwabia – din Nigeria; și multe altele.

Interesant este modul cum organizatorii au intercalat lansările de carte cu diverse alte manifestări, spre a satisface toate gusturile cultural-artistice ale publicului. Așa s-au derulat programele artistice: **Spectacol folcloric**, susținut de Ansamblul folcloric al județului Alba și Orchestra „Cununa Transilvană” Cluj-Napoca; **Momentul muzical: Melodis Folk**, cu Stelian Petrescu & Adrian Puiuț; **Școala de folk** – momente artistice susținute de elevi de la Palatul Copiilor Alba Iulia, coordonator Daniel Avram; **Vreau să joc** – decernarea premiilor concursului de artă plastică pe motive bligiene, cu participarea elevilor Liceului de Muzică și Arte Plastice din Alba Iulia; **Salvează o carte** – decernarea premiilor concursului de bricolaj și esuri literare, în prezentarea Cristinei Smadea. De asemenea, organizatorii Târgului de Carte au colaborat cu specialiști ai **Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia**, invitând publicul la expoziția de artă *Vise în culori* - de Victoria Cozmolici (din Republica Moldova) și, în aceeași locație, la expoziția de artă *Atingerea Africii* – a lui Kingsley Nwabia (din Nigeria), ambele prezentate de Ioan Hădărig. Spectacolul de muzică și poezie **Pelerinaj spre insulele celtice**, susținut de: Diarmuid Johnson (Irlanda – Țara Galilor), Emilia Ivancu (România – Polonia) și Przemysław Wawrzyniak (Polonia), a marcat închiderea în triumf a celei de-a șasea ediții a Târgului de Carte „Alba Transilvana”. Felicitări organizatorilor! (R. Mihai Nistor)

Iulian Boldea - premiul special pentru filosofie la Festivalul internațional „Lucian Blaga”

La Festivalul „Lucian Blaga”, premiul special pentru filosofie a fost acordat prof. univ. dr. Iulian Boldea, care a publicat recent, în colaborare cu scriitorul și filosoful Eugeniu Nistor, la Editura Ardealul din Târgu-Mureș, lucrarea *Lucian Blaga. Discurs poetic și discurs filosofic. Interpretări critice*. Premiul încununează un efort consistent de interpretare și analiză a operei bligiene. Iulian Boldea este, de altfel, laureat al Premiului „Vasile Conta” al Academiei Române, premiu care i-a fost decernat în Aula

Academiei, în luna decembrie a anului 2011.

Referatul de premiere a fost citit de către Acad. Alexandru Surdu, diploma fiind înmănată de către Acad. Valentin Vlad, acesta precizând că în istoria Academiei Române, Blaga e singura personalitate care și-a pus numele pe două premii: cel pentru filologie, care se acordă în luna decembrie, iar începând cu anul trecut, în luna mai, se acordă și premiul special pentru filosofie.

